

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2026-03-23

SBN 2026-04-21

Ärendenummer 2026-00334

Handläggare

Alex Koivukangas Larsen

Telefon: 031-368 17 87

E-post:

alex.koivkangas.larsen@stadsbyggnad.goteborg.se

Uppstart av biotopskyddsarbete i Brännö-området

Förslag till beslut

I stadsbyggnadsnämnden:

1. Godkänna uppstart av arbete att bilda ett marint biotopskyddsområde i Brännö-området.

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden ska ta ställning till uppstart av arbete för bildande av marint biotopskydd i det föreslagna utredningsområdet vid Brännö, se bilaga. Exakt geografisk avgränsning kommer ske som en del av arbetet, och eventuellt biotopskydd kommer vara betydligt mindre än utredningsområdet.

Aktuellt utredningsområde föreslås främst på grund av sina utmärkande ekologiska värden gällande exempelvis fiskförekomst och genetisk variation i ålgräsbeståndet, men också för att biotopskydd inom kommunen ska ha en geografisk spridning. Syftet med biotopskyddet är att bevara miljöer som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla för ett flertal djur- och växtarter. Samtidigt är biotopskyddsbildandet ett led i att arbeta mot måluppfyllelser inom såväl Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram som Sveriges nationella åtaganden.

Stadsbyggnadsförvaltningen anser att ett förslag till biotopskydd kan tas fram som följer hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och är förenligt med Göteborgs Stads gällande planer. Uppdraget kommer i sina tidiga skeden präglas av gediget dialogarbete med sakägare, eftersom majoriteten av marken i undersökningsområdet är privatägd.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Uppstart av arbetet bedöms inte ha några ekonomiska konsekvenser. Eventuellt bildande av biotopskydd kan innebära kostnader, vilka ska utredas under arbetet.

Stadsbyggnadsförvaltningen avser utreda frågan om markinköp i samarbete med exploateringsförvaltningen, även om en preliminär bedömning pekar på att markinköp eller intrångsersättning inte kommer bli aktuellt. Göteborgs Stad kan även ansöka om markåtkomstbidrag från Naturvårdsverket. Markåtkomstbidrag kan utgå när kommunen betalar intrångsersättning, avsätter egen mark i syfte att skydda värdefulla naturområden eller betalar ersättning för naturvårdsavtal längre än 30 år.

Efter eventuellt bildande av biotopskyddet förväntas inga driftskostnader, eftersom området inte bedöms behöva skötsel. Kostnader för uppsättning av skyltar kommer uppgå till maximalt cirka 150 000 kronor för stadsmiljöförvaltningen.

Bildandet av biotopskyddsområdet skulle säkra monetära värden som ålgräsängen genererar både idag och i framtiden. Kostnaden av att förlora ålgräsängarna i Göteborgs skärgård har i en nulägesanalys av miljöförvaltningen från 2022 uppskattats vara cirka 1,3 miljarder kronor (för 990 hektar ålgräs) under en tidsperiod av tio år¹. Kostnaden kan i verkligheten vara något högre eller lägre men pekar på betydelsen av att bevara ålgräsängar för samhällets långsiktiga ekonomi, särskilt eftersom värdet av en ålgräsäng ökar med åren då exempelvis kolinlagring sker kontinuerligt. Ytterligare ett exempel på monetärt värde är att ålgräsängar kan ge lokala näringsidkare bättre förutsättningar, till exempel genom ökad biologisk mångfald och gynnad produktion av värdefull fisk. I föreslaget utredningsområde finns ett noterbart stort antal fynd av intressanta fiskarter, som exempelvis torsk, vitling och ål.

Om en ålgräsäng går förlorad och skulle restaureras leder det till ekonomiska konsekvenser. Kostnaden för att restaurera en ålgräsäng beror på storleken men skattas till 1,2 – 2,5 miljoner kronor per hektar. Att restaurera ålgräsängar är väldigt tidskrävande och kan sträcka sig över flera år. Det är dessutom förenat med stor osäkerhet, särskilt i Västerhavet. I en nyligen beslutad dom för Göteborgs Hamns ålgräsrestaurering (MÖD M 3059-25) avslutas hamnens prövotid och kravet att tillskapa 1,7 hektar ålgräsäng upphäves. Anledningarna är bland annat att MÖD anser att hamnen utfört det de ålagts under prövotiden (även om inte 1,7 hektar restaurerad ålgräsäng överlevt) och att hamnen genom utredningar tillförlitligt redovisat att det i Göteborgsområdet inte finns några fler platser som har förutsättningar för lyckad restaurering. Hamnens restaureringsinsatser har resulterat i sammanlagt cirka 0,87 hektar överlevande planterat ålgräs, vid lokalerna Tummen och Knippleholmen. Svårigheterna med restaureringen och att det inte finns fler lämpliga platser att utföra restaurering på, pekar på vikten av att bevara befintliga ålgräsängar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Uppstart av arbetet bedöms inte ha några särskilda ekologiska konsekvenser. Vid eventuellt bildande av biotopskyddet förväntas positiva effekter ur en ekologisk dimension.

Bildande av biotopskyddsområden och andra områdesskydd är en förutsättning för att nå flera mål inom Göteborgs Stad. Ett av målen i Göteborgs Stads budget för 2026 är *Göteborg ska vara ledande i klimatomställningen och ha en hög biologisk mångfald*. I budgeten lyfts vikten av att värdefulla naturområden ska värnas. Att starta upp ett arbete med att bilda ett marint biotopskyddsområde i föreslaget utredningsområde, som leder till biotopskyddsinnrättande, skulle bidra till måluppfyllelse. Ålgräsängarna och de grunda havsbottenarnas ekosystemfunktioner påverkar såväl biologisk mångfald som kolinlagring och näringsupptag positivt. I Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 finns miljömålet *Göteborg har en hög biologisk mångfald*. Två av miljömålets

¹ Miljöförvaltningen Göteborgs Stad, Rapportnummer 2022:09 Samhällsekonomisk värdering av vattenekosystemtjänster Strategi i arbetet mot god vattenstatus i Göteborg.

indikatorer berör arealen skyddad natur i Göteborgs Stad samt antalet kommunala biotopskydd. Antalet kommunala biotopskydd ska vara tio stycken till år 2030. Arealen skyddad natur ska vara minst 16 200 hektar till år 2030. Idag har Göteborgs Stad ett kommunalt biotopskydd, *Norra Askimsvikens biotopskydd*. Den totala arealen skyddad natur hade vid utgången av 2025 uppkommit till 14 819 hektar. Om det beslutade naturreservatet Lärjeåns dalgång vinner laga kraft blir siffran 15 584 hektar och då återstår att skydda 616 hektar. Ett biotopskydd inom föreslaget utredningsområde skulle bidra med cirka 30-50 hektar.

Stadsbyggnadsförvaltningen gör bedömningen att utredningsområdet i bilagan är särskilt lämpligt att prioritera för skydd, på grund av dess höga naturvärden och goda artförekomster. Ålgräsbeståndet i området ingick i en studie av Göteborgs universitet² år 2024, vilken visade att beståndet i just detta område har högst genetisk variation jämfört med alla andra provtagna ålgräsängar längs västkusten. Att bevara genetisk diversitet är en central byggsten för resiliens i ekosystem. Antalet fynd av intressanta fiskarter som rapporterats in till Artportalen utmärker sig också i området, jämfört med flera andra marina områden som är aktuella för biotopskydd.

Enligt miljö- och klimatprogrammet bör ansvarsarter och ansvarsbiotoper prioriteras och skyddas särskilt. Detta eftersom Göteborg har en särskilt stor andel av arterna och biotoperna jämfört med övriga västkustkommuner. Inom det föreslagna utredningsområdet förekommer de prioriterade ansvarsarterna *ålgräs* och *ål* samt ansvarsbiotoperna *ålgräsängar* och *ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten*. Ett biotopskydd bidrar till att samtliga arter och biotoper skyddas och tillåts utvecklas långsiktigt.

Bedömning ur social dimension

Förslaget kan påverka den sociala dimensionen på olika sätt vid uppstart.

Utredningsområdet är till största del privatägt, vilket innebär att dialoger kommer behöva upprättas tidigt och prägla hela arbetet med eventuellt biotopskydd. Det finns en risk att oro väcks hos vissa sakägare vid uppstart, exempelvis oro att förlora dispositionsrätt över sin mark. Biotopskydd innebär inte att markägare förlorar någon äganderätt.

Förvaltningen avser tillämpa ett tillvägagångssätt där sakägare i så stor grad som möjligt ska få känna sig delaktiga i forandet av biotopskyddet, med stor tillgång till information och dialog. Många sakägare bryr sig om sin närmiljö och de värden som finns där. Det kommer vara viktigt att fokusera på detta under arbetets gång. Om sakägarna involveras tydligt i arbetsprocessen, eventuellt med hjälp av Demokrati och Medborgarservice samt forum som exempelvis Ö-dialogen, skulle man kunna stärka medborgares möjligheter till delaktighet och inflytande. Detta kan kopplas till målet i Göteborgs Stads budget 2026 som säger att *Göteborg ska vara en jämlik och trygg stad där alla invånare ges inflytande och möjlighet till delaktighet*.

Ur ett bredare perspektiv har skydd av natur en positiv påverkan ur ett socialt perspektiv eftersom det innebär att naturvärden och ekosystemtjänster bevaras så att de även gynnar

² Faust, E., Rigby, K., Olsson, A., Alenius, B., Moksnes, P.-O. and Jahnke, M. (2025), Empowering Regional Conservation: Genetic Diversity Assessments as a Tool for Eelgrass Management. *Mol Ecol*, 34: e17656. <https://doi.org/10.1111/mec.17656>

kommande generationer. I det specifika området kan bildande av ett biotopskydd även bidra till ökad kunskap och engagemang hos allmänheten, genom skyltning och aktiviteter som exempelvis invigning. Besökare kan få en koppling till en naturmiljö som vanligtvis är svårare att upptäcka än natur på land och lära sig om den.

Tillsammans påverkar samtliga ovan beskrivna dimensioner hälsan i samhället positivt.

Bilaga som ingår i beslutsunderlaget

1. Kartbild med utredningsområde vid Brännö
2. Prioriteringslista och status för områdesskydd

Beskrivning av ärendet

Stadsbyggnadsnämnden ska ta ställning till uppstart av bildande av marint biotopskydd i föreslaget utredningsområde, se bilaga. Exakt avgränsning av området har ännu inte satts eftersom utformandet av gränserna kommer vara en del av arbetet inom uppdraget. Ytan för biotopskyddsområdet kommer vara betydligt mindre än utredningsområdet i bilagan, troligtvis cirka en tiondel så stort, och avgränsning ska efter god dialog med sakägare. Stadsbyggnadsförvaltningen avser att föreslå ytterligare ett biotopskyddsområde vid Norra Håsteviken som bildas parallellt med aktuellt förslag. Detta med anledning av att skyddsarbetet behöver utökas för att nå miljö- och klimatprogrammets mål, vilket framgår i miljöförvaltningens uppföljning av programmet.

Biotopskydd innebär förbud mot att skada den biotop som biotopskyddet bildats för. Vid behov kan beslutet om skydd innefatta föreskrifter. Under arbetet med utredningsområdet kommer även ankringsförbud och fartbegränsning undersökas, utifall det är nödvändigt för att skyddet ska uppfylla sina syften. Kommuner kan bilda biotopskydd för biotoperna som anges i bilaga 2 och 3 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd, vilket i detta fall är *Ålgräsängar* eller *Grunda havsvikar*. Vilken av dessa som bör biotopskyddas i aktuellt förslag ska utredas under uppdragets gång.

Förslaget till utredningsområde har tagits fram dels med hjälp av prioriteringslistan, dels med hjälp av möte tillsammans med en referensgrupp bestående av representanter från exploateringsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen, stadsmiljöförvaltningen och miljöförvaltningen. I referensgruppen jämfördes de olika lokalerna för biotopskydd i prioriteringslistan för skydd av natur, kultur och friluftsliv med varandra, och eventuella ytterligare värdefulla områden diskuterades. Aktuellt utredningsområde valdes sedan ut främst baserat på geografisk spridning av skydd, prioritering av de högsta naturvärdena och mängden befintligt underlag som finns att tillgå.

Förvaltningen ser inte att biotopskydd i någon del av utredningsområdet skulle strida mot områdets byggnadsplaner, områdesplan eller Göteborgs Stads översiktsplan. Den största delen av vattenområdet är inte planlagd. I översiktsplanen anges användningen "hav" och längs vissa kustremsor "Värdefulla natur och friluftsområden". Området är även utpekad som "Ekologiskt särskilt känsliga områden" samt "Värdefulla havs- och vattenområden" för såväl natur som friluftsliv.

Bildande av biotopskyddsområden är en förutsättning för att nå miljö- och klimatprogrammets mål om antal biotopskydd. Arbetet på stadsbyggnadsförvaltningen grundar sig i stadsbyggnadsnämndens reglemente där det i 2 kap. 16 § framgår att nämnden ska besluta om kommunala naturreservat, naturminnen, biotopskyddsområden, och kulturresevat samt meddela dispens enligt 7 kap miljöbalken (1998:808).

Förvaltningens bedömning

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att det är högst motiverat att skydda de ålgräsängar som finns kvar och att Brännö-området bör prioriteras för biotopskydd. Att ålgräsängen i en studie längs med Sveriges västkust haft den högsta genetiska variationen av alla undersökta ålgräsängar talar starkt för att det bör ha ett formellt skydd. Stadsbyggnadsförvaltningen anser att ett förslag kan tas fram som följer hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och är förenligt med Göteborgs Stads gällande planer.

Efter översiktliga avvägningar mellan olika intressen gör stadsbyggnadsförvaltningen bedömningen att de positiva effekterna av ett eventuellt biotopskydd är övervägande inom samtliga dimensioner, ur såväl ett kortsiktigt som ett långsiktigt perspektiv. Naturmiljöns monetära värde och minskade risk att behöva restaurering i framtiden, tillsammans med skyddets positiva effekter på naturvärden och sociala värden, är aspekter som bör beaktas. Även då den stora andelen privatägd mark försvårar bildandet av ett biotopskydd bedöms detta övervägas av områdets behov av skydd och de positiva effekterna som skyddet har för våra kustnära ekosystem och våra klimatmål. Göteborgs Stad har ett särskilt ansvar att skydda ålgräsängar, ler- och sandbottnar samt arter som ål, utifrån att de är utpekade ansvarsbiotoper och ansvarsarter för Göteborg. De är utpekade som ansvarsbiotoper och ansvarsarter av miljöförvaltningen³, baserat på att de är rödlistade och ur ett regionalt samt nationellt perspektiv har högre förekomst i Göteborgsområdet.

Jenny Adler

Avdelningschef Strategi och taktik

Henrik Kant

Stadsbyggnadsdirektör

³ Miljöförvaltningen Göteborgs Stad, 2022:13 Ansvarsbiotoper och ansvarsarter i Göteborg Revidering 2022